

DĖL 2011 METŲ GYVENTOJŲ IR BŪSTŲ SURAŠYMO LAPO

2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo lapas parengtas atsižvelgiant į 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 763/2008 dėl gyventojų ir būstų surašymų, nacionalinius poreikius, taip pat siekiant išlaikyti palyginamumą su Lietuvos Respublikos 2001 m. gyventojų ir būstų surašymu.

Pastabos ir siūlymai dėl surašymo lapo projekto klausimų buvo aptariami su ministerijų ir kitų institucijų specialistais, mokslininkais, demografais, sociologais. Surašymo lapo projektas buvo svarstytas Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komitete, Statistikos taryboje ir Lietuvos statistikų sąjungos seminare, buvo sudarytos sąlygos visiems besidomintiems teikti siūlymus ir pageidavimus dėl surašymo lapo turinio, klausimų formulavimo. Projektas buvo skelbiamas Statistikos departamento interneto svetainėje. Surašymo lapas išbandytas bandomajame gyventojų ir būstų surašyme. 2010 m. pabaigoje surašymo lapo projektui pritarė Vyriausioji gyventų ir būstų surašymo komisija, sudaryta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu.

Surašymo lapą sudaro 29 temos, pagal kurias visos Europos Sąjungos valstybės narės surašymo rezultatus pateiks Europos Komisijai (Eurostatui), remiantis jais bus parengta palyginama visų ES šalių surašymo statistinė informacija. Dalis temų (bendras gimusių vaikų skaičius, pagrindiniai pragyvenimo šaltiniai, migracijos priežastys, tautybė, kalba, religija, virtuvė, elektra, karštas vanduo, kanalizacijos sistemos tipas) į surašymo programą įtraukta atsižvelgus į nacionalinius poreikius ir būtinybę išlaikyti duomenų palyginamumą su 2001 m. surašymo duomenimis.

Gyventojų duomenys – lytis, amžius, santuokinė padėtis, pagimdytų vaikų skaičius, pirmojo kūdikio gimimo data (moterims) – reikalinga rengti išsamias demografines charakteristikas, statistiką gimstamumo bei gyventojų skaičiaus ir sudėties prognozėms.

Surašymas – bene vienintelis duomenų apie šeimas ir santuokinę padėtį bei sparčius šeimos modelio pokyčius šaltinis. Siekiant nustatyti šeimų skaičių, sugrupuoti jas pagal dydį ir tipus, užrašomi šeiminiai ryšiai su „asmeniu, užrašytu pirmuoju“, pavyzdžiui „vyras / žmona“, „sugyventinis (-ė)“, „sūnus / duktė“ ir t. t.

Migracijai vertinti skirti klausimai apie asmens gimimo vietą, kur jis gyveno vienus metus iki surašymo, ar gyveno metus ar ilgiau užsienyje, kada jis atvyko ar paskutinį kartą grįžo gyventi į Lietuvą, išvykimo ir grįžimo priežastys. Migracijos klausimų dalis sudaryta siekiant nustatyti gyventojų mobilumą. Atrankiniai tyrimai neparodo išsamios statistinės informacijos apie vidaus (Lietuvoje) ir tarptautinę migraciją šalies ir regioniniu mastu. Migracijos klausimai surašymo lape buvo derinti su demografais, tarptautinės migracijos specialistais ir sociologais.

Surašymo rezultatų vartotojams didelį susidomėjimą kelia etnokultūrinės šalies gyventojų charakteristikos. Joms parengti renkami duomenys apie tautybę, gimtąją kalbą (asmenys, ypač tautiniu požiūriu mišrių šeimų nariai pageidauja užsirašyti dvi gimtąsias kalbas), kitas mokamas kalbas, prisiskyrimą religinei bendruomenei. Be tautinės ir kalbinės gyventojų sudėties, pasiskirstymo tikybonis surašymo rezultatai būtų neišsamūs – šiuos duomenis galima gauti tik surašymo metu.

Pagal suderintą programą atlikus visuotinį gyventojų surašymą visose šalyse, bus nustatytas tikslus nuolatinių gyventojų skaičius administraciniuose teritoriniuose vienetuose; gautos naujausios gyventojų demografinės, socialinės ekonominės ir etnokultūrinės charakteristikos; užfiksuoti duomenys apie būstus ir jų kokybę, apsirūpinimą būstu; šią statistiką bus galima palyginti šalies ir tarptautiniu mastu. Bus pasirengta šalies ir ES gyventojų skaičiaus ir sudėties prognozėms, sudarytas patikimas pagrindas būsimų atrankinių statistinių tyrimų imtims formuoti, įvykdytas Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų Statistikos padalinio reikalavimas rengti ir tarptautinėms organizacijoms teikti bei šalies visuomenei skelbti patikimą gyventojų ir būstų statistiką.